

Domsagohistorik

Karlskoga tingsrätt

Text: Elsa Trolle Önnerfors

Tings- och rådhusinventeringen 1996 - 2007

Eva Löfgren
Ylva Blank
Henrik Borg
Elsa Trolle-Önnerfors
Johanna Roos

Göta Hovrätt – Örebro län – Karlskoga tingsrätt

1680 var Ölme, Visnums och Väse häraderna förenade med Karlskoga, Kils, Frykdals och Älvdals häraderna i en gemensam domsaga, senare kallad Östersysslets domsaga). Förhållandena ändrades 1756 då Kils, Frykdals och Älvdals häraderna byttes ut mot Färnebo härad. Nästa förändring genomfördes 1830 då Nyeds härad tillkom och Karlskoga härad (eller bergslaget) bröts ut och överfördes till Västernärkes domsaga. Häradet hade sedan länge tillhört Örebro län i administrativt hänseende (Östersysslets domsaga, se Kristinehamns tingsrätt).¹ Nästa domsagoförändring ägde rum 1855 då Karlskoga härad slogs samman med Nora och Grythytte tingslag till en gemensam domsaga vid namn Nora domsaga (Nora och Grythytte häraderna, se Lindesbergs tingsrätt).²

Mellan åren 1680 och 1736 var tinget ambulerande och Karlskoga härad/bergslag hade inte någon fast tingsplats. Det huvudsakliga tingsstället från 1736 till 1880 var Källmo. Källmo hade fått ett permanent gästgiveri 1734 och en tingsgård omnämndes 1746. Man vet inte säkert om det rör sig om gästgiveriet eller om ett särskilt tingshus. Tinget flyttades till länsmansgården Storgåden i slutet av 1740-talet (1747-1749). År 1752 var man emellertid tillbaka på gästgiveriet i Källmo. På mitten av 1750-talet uppfördes ett tingshus på platsen. Huset renoverades sedan 1850.

1880 flyttades tingsstället till Karlskoga kyrkby. Här hölls tinget fyra år framåt. 1884 flyttade häradsrätten till ett tingshus i Karlskoga. Byggnaden var ett trähus som låg mittemot kyrkan. 1945 flyttades tinget ännu en gång, denna gång till ett nybyggt tingshus i de centrala delarna av Karlskoga. Huset låg på en hörntomt vid torget, och hade uppförts för både häradsrätten och polisen.

Karlskoga blev municipalsamhälle 1896 och stad 1940. Den nya staden tillhörde i judiciellt hänseende Karlskoga tingslag och Nora domsaga. 1949 beslutades emellertid att Nora domsaga från och med 1951 skulle delas i två nya jurisdiktioner. Karlskoga tingslag skulle utgöra en egen domsaga, Karlskoga domsaga med tingsställe i Karlskoga, medan Nora tingslag slogs ihop med Lindes domsaga till Lindes och Nora domsaga (se Lindesbergs tingsrätt).³

Från slutet av 1940-talet hade den offentliga sektorn, och därmed kommunerna, fått allt fler uppgifter: skolan hade byggts ut, socialvården och bostadsbyggandet likaså, för att inte glömma all teknisk service i form av el, avlopp och vatten. I början av 1950-talet genomfördes den så kallade storkommunreformen, och de allra minsta kommunerna försvann. Syftet med reformen var skapa logiska och rationella kommunindelningar. De borgerliga kommunerna skulle vara så pass stora att de kunde erbjuda den service som samhället kunde förvänta sig. Även domsagoindelningen påverkades av kommunförändringarna och rationaliserades. Domkretsarna blev betydligt större än vad de hade varit tidigare.⁴

Ytterligare kommunreformer genomfördes på 1960- och 70-talen, då bland annat det gamla stadsbegreppet försvann. År 1965 förstärktes rådhusrätterna, och i början av 1970-talet trädde den nya underrättsreformen i kraft. Häradsrätterna och rådhusrätterna försvann och ersattes av tingsrätter. Tingshusbyggnadsskyldigheten upphörde vid samma tidpunkt. År 1971 bildades Karlskoga tingsrätt. Tingsstället och kansliet placerades i Karlskoga.⁵ Tingsrätten flyttade 1985 in i ett nybyggt tingshus en bit från centrum. Som grannar har man både åklagarmyndigheten, polisen

¹ Almquist Jan Eric *Lagsagor och domsagor i Sverige: med särskild hänsyn till den judiciella indelningen* Norstedt Stockholm 1954 s. 200. Se även K.Br. den 29/4 1830.

² Almquist s. 194.

³ SFS 1949:525.

⁴ Karlskoga domsaga omfattade 1952 Degerfors köping samt Karlskoga stad (SFS 1950:454).

⁵ SFS 1970:504. Karlskoga tingsrätts domkrets omfattade Karlskoga och Degerfors kommuner (jfr SFS 1982:996).

och kronofogdemyndigheten.

Karlskoga tingsrätt, och även de övriga tingsrätterna i Örebro län, låg under Svea hovrätt fram till 1992. Från och med den 1 juli samma år flyttades Örebro län över till Göta hovrätt.⁶

Ordinarie domare

Lagmän i Karlskoga tingsrätt

K. Rosenberg	fullm.	1971-1979
Alf Rosén	fullm.	1979-1990
J-O Wallin	fullm.	1990-1992
Göran Svensson	fullm. 921029	1992-1995

Rådmän i Karlskoga tingsrätt

Alf Rosén	1971-1979 ⁷
Steffan Florby	1982-1993

Karlskoga härad

Domsagotillhörighet:	1680-1755	Med Ölme, Visnums, Väse, Kilds, Fryksdals och Älvdals härad
	1756-1829	Med Ölme, Visnums, Väse och Färnebo härad
	1830-1854	Med Edsbergs, Lekebergslagens, Hardemo, Grimstens, Sundbo och Kumla härad ⁸
	1855-1950	Med Nora/Hjulsjö och Grythytte/Hällefors härad ⁹
	1951-1970	Egen domsaga ¹⁰
Tingsplatser:	1680-1736	Ambulerande
	1736-1880	Ambulerande i Källmo
	1880-1884	Karlskoga kyrkby
	1884-1945	Karlshall
	1945-1970	Karlskoga

Häradshövdingar:

Olof Filip Oxehufvud	fullm. 29.4.1830	1830-1857†
Johan David Helleday	fullm. 27.10.1857	1857-1875†
Adolf Fredrik Gustaf Ludvig Wetterström	fullm. 31.12.1875	1875-1886†
Ernst Wilhelm Geijer	fullm. 3.6.1887	1887-1914†
Hugo Alexander Henning Hamilton	fullm. 19.11.1914	1914-1932
Gunnar Olof Ramstedt	fullm. 10.2.1933	1933-1950
K. Rosenberg	fullm.	1951-1970

⁶ SFS 1992:130.

⁷ Åren 1980-1982 var tjänsten vakant

⁸ Kallades Västernärkes domsaga

⁹ Nora domsaga bestod av tre tingslag uppdelade efter härad. Nora/Hjulsjö och Grythytte/Hällefors härad förenades 1904 till ett tingslag

¹⁰ Domsagan kom att heta Karlskoga domsaga